

Operační příprava

V článku jsou uvedeny některé zkušenosti z hlavních druhů operační přípravy.

V důsledku zavádění moderní techniky do vojsk došlo ke změnám v organizační struktuře vojsk a charakteru vedení ozbrojeného zápasu. Zvýšila se intenzita a dynamičnost bojové činnosti. Rychlý průběh bojové činnosti, prudké změny a častý vznik kritických situací, přechod z jednoho druhu bojové činnosti k druhému jsou hlavní rysy soudobých operací.

Proto vedení rozhodných, vysoce manévrových a rychlých operací je složité a též složité je sladit úsilí všech druhů vojsk k úspěšnému zabezpečení těchto operací. V těchto podmínkách maximálně operativní, pevné, pohyblivé, odolné a nepřetržitě vedené vojskům mohou zabezpečit jen ti velitelé a štáby, kteří jsou dobře připraveni a mají dostatečné zkušenosti z řízení vojsk. Musí mít dobré znalosti soudobých bojových prostředků, zejména jaderných zbraní, být schopni předvídat průběh činnosti a umět velet vojskům v složitých bojových situacích.

Jak ukazují zkušenosti i z bratrských armád hlavním prostředkem k dosažení těchto požadavků je dobře organizovaná a cílevědomě vedená operační příprava, při které důstojníci nabývají teoretické znalosti a získávají praktické návyky v práci. Hlavní pozornost se zaměřuje na získání praktických návyků z velení vojskům, na všestranný rozbor dané situace, předvídání dalšího průběhu operace, dovedné překonávání vzniklých potíží a na zabezpečení bojové činnosti vojsk v nejsložitějších situacích.

K dosažení těchto schopností se organizuje celá řada opatření operační přípravy jak důstojníků, tak štábů. Probere-

me si cíl a účel alespoň základních druhů operační přípravy.

Samostatná příprava je základní pro přípravu generálů a důstojníků a slouží ke zvýšení jejich operačního rozhledu. Tuto si plánuje každý důstojník sám. Její zaměření má odpovídat celkovému zaměření operační přípravy štábů a vojsk a též funkčnímu zařazení (povinnostem) každého důstojníka. Jde o studium řádů, předpisů, nařízení, vojenské odborné literatury a též zkušeností z poslední války, které neztratily význam ani v soudobých podmínkách. Je vhodné, aby důstojníci vystupovali se samostatnými přednáškami, posudky jednotlivých vědeckých děl, nebo s rozborů článků, uveřejněných v odborném tisku. K rozvoji operačního myšlení přispívá též plnění samostatných úkolů operačního zaměření, jako např. příprava a řešení operačních letůček, materiálů a článků teoretického zaměření, vyhodnocení zkušeností ze cvičení a válečných her.

Cílem samostatné přípravy je zvýšit potřebné vědomosti (studium bojových vlastností různých druhů zbraní, operačních norem při vedení operací jak vlastních vojsk, tak nepřítelů) a získat návyky v plnění svých funkčních povinností.

Operační a odborná shromáždění jsou dalším nejpoužívanějším druhem operační přípravy. Probíhají zpravidla dvakrát ročně po 5–6 dnech. Tato shromáždění probíhají též u Spojených ozbrojených sil podle plánu společných opatření.

Operační shromáždění mají obvykle za cíl ujasnit úkoly, které stojí před vojsky a štáby v novém výcvikovém roce. Obsahem těchto shromáždění je ujednotit názory na charakter soudobé operace, me-

tody její přípravy, vedení a všestranného zabezpečení.

Na odborných shromážděních důstojníci druhů vojsk a služeb studují hlouběji organickou bojovou techniku a způsoby jejího použití v operacích.

Na shromážděních je třeba mimo přednášek zařadit i aktivní formy operační přípravy jako např. semináře, letůčky, apod. Tím je dána účastníkům možnost získávat praxi v hodnocení bojové situace, v operačních výpočtech, formulaci rozhodnutí a v praktickém požírování bojové dokumentace. Tato metoda zabezpečuje úzké spojení teorie a praxe při řešení celé řady otázek, jako např. rozvíjení vojsk, organizace a vedení bojové činnosti vojsk atd.

Je vhodné organizovat ukázky nové bojové techniky a též ukázková zaměstnání.

Velitelská příprava má své místo v přípravě důstojníků operačních štábů. Velitelská zaměstnání probíhají po celý výcvikový rok jednou měsíčně, nebo na zvláštních shromážděních. Značná část tohoto zaměstnání se věnuje operační, technické a odborné přípravě.

Jak ukazují zkušenosti, je výhodné tato zaměstnání organizovat ve skupinách podle funkčního zařazení důstojníků a podle úrovně jejich dosaženého vzdělání. Dovoluje to plně postihnout specifiku jejich práce a diferencovaně přistupovat k jejich školení. Jde tedy o skupinové zaměstnání, které zabezpečuje možnost postupného přechodu v řešení jednoduchých až nejsložitějších otázek. Při správném metodickém vedení mohou se důstojníci naučit správně chápat otázky vojenského umění, projevit iniciativu a tvůrčí přístup k plnění každodenních funkčních povinností.

Efektivita značně stoupá, jsou-li na školení zařazena ucelená témata a řešení školních otázek podobných tematům, která jsou zařazena v plánu daného výcvikového roku.

Jde o celou řadu učebních otázek z organizace a vedení bojové činnosti. Přitom každý důstojník řeší analogické otázky, které má řešit při služebním zařazení. Na základě uceleného operačního zámyslu mohou důstojníci zpracovat i odborné úkoly jednotlivých druhů vojsk a služeb. Probráním všech otázek, vyplývajících z uceleného zámyslu, získávají důstojníci štábu návyky v řešení otázek daného štábu, ale i podklady pro řešení nižších štábů, případně vojsk.

Před probíráním takových témat je výhodné zabezpečit teoretickou přípravu na ně. Půjde o přednášky a semináře k nim. Podle zkušeností spřátelených armád je výhodné na zaměstnání zařadit

též letůčky a nebo skupinová zaměstnání provést v terénu.

Druhou skupinou opatření operační přípravy jsou: samostatné a společné štábní nácviky, štábní cvičení a cvičení štábů druhů vojsk, operační válečné hry, velitelsko-štábní cvičení a operačně taktické cvičení s vojsky.

Zásadní rozdíl od předešlých druhů přípravy je v tom, že na nich jde o praktickou přípravu velitelů při konkrétním velení vojskům. Generálové a důstojníci plní své funkční povinnosti v rámci své skupiny, oddělení, správy i celého štábu armády, fronty (okruhu). Přitom všechny operační otázky řeší v součinnosti všech zainteresovaných orgánů štábu.

Rozobereme si základní druhy operační přípravy, které jsou nejpoužívanější v armádách států — účastníků Varšavské smlouvy.

Štábní nácviky — jejichž cílem je — na základě systému práce jednotlivých prvků velení vypracovat nejlepší metodu práce štábu. Mohou probíhat samostatně nebo společně v celém štábu.

Samostatné štábní nácviky mají za cíl co nehlouběji rozebrat a vypracovat funkční povinnosti jednotlivých důstojníků štábu. Nácviky probíhají po odděleních a správách pod vedením náčelníků. Na základě cvičné operační situace se zpracovávají operační dokumenty: výpočty, plány, tabulky, rozkazy, bojová nařízení, směrnice a jiné plánovací a informační dokumenty. Jde též o studium a praktické osvojení si nových prostředků velení a spojení, prostředků automatizace apod.

Při nácvicích v plnění svých funkčních povinností je též užitečné řešit otázky vzájemné zastupitelnosti.

Tyto nácviky probíhají měsíčně hlavně v první polovině výcvikového roku.

Společné štábní nácviky mají za cíl sladit štáb celkově. Jak ukazují zkušenosti ze všech spojeneckých armád, na těchto nácvicích se probírají jednotlivé etapy organizace a vedení operace a v nich nejsložitější učební otázky, které musí řešit jednotlivá oddělení štábu a štáb jako celek.

Společné štábní nácviky řídí náčelník štábu a probíhají v mírových posádkách nebo terénu. V polské lidové armádě probíhají např. v armádách a okruzích ve zvlášť připravených velitelských stanovištích. Na těchto stanovištích jsou zabudovány všechny organické prostředky spojení, prostředky malé mechanizace a automatizace velení, jsou připraveny vzorové dokumenty a formuláře „EXPRES FORMY“ a jiné pomůcky velení.

Nejlépeších výsledků na těchto nácvicích se dosahuje, probíhají-li na ucelené

operační téma v terénu v trvání 2—3 dnů a s probráním prvků velitelsko-štabní válečné hry.

V řadě případů začínají tyto nácviky bojovým poplachem a vyvedením štábu do terénu (do záložních nebo jiných prostorů soustředění). V tom případě se kromě jiných otázek probírají i problémy bojové pohotovosti.

Na **štabní cvičení** se vyvádějí jednotky (útvary) bojového a materiálního zabezpečení.

Štabní cvičení řídí zpravidla osobně velitel a při probírání jednotlivých otázek klade důraz zejména na ty otázky, které v minulosti štáb dostatečně nezvládl. Tato cvičení nejsou kopií velitelsko-štabních cvičení, protože na nich jsou probírány jiné otázky a témata. Slouží k přípravě štábu a jednotek bojového a materiálního zabezpečení. Proto je užitečné probírat otázky bojové pohotovosti spojené s mobilizací správ (oddělení) štábu a jednotek zabezpečení a ochrany.

Vybavení jednotlivých ozbrojených sil a druhů vojsk novou a složitější bojovou technikou klade větší nároky na operační přípravu štábů druhů vojsk. Proto v současné době se osvědčila organizace štabních cvičení druhů vojsk jak v národních armádách, tak i v rámci několika spojeneckých armád. Tato cvičení dávají možnost vypracovat a řešit otázky součinnosti těchto druhů vojsk při plnění společného úkolu. Dovolují též vytvářet a cvičit štáby v podmínkách, nejvíce zblíženým skutečné situaci v soudobých operacích. Jde o operačně taktická cvičení se značkovými vojsky v terénu. Tomu musí odpovídat metody i formy velení, jejich vysoká náročnost a odpovědnost. Proto vytvářejí výhodné podmínky pro praktickou přípravu velitelů a štábů při řešení velkého množství otázek organizace a vedení soudobých operací.

Operační válečné hry mohou být dvoustranné nebo jednostranné, jednostupňové nebo víceúrovňové a mohou probíhat v terénu s pojiťky nebo v mírových podmínkách s plným vybavením štábu. Hlavním cílem je zdokonalit operační znalosti a schopnosti velet u některých kategorií důstojníků. Proto orgány velení nejsou vyvedeny v plném stavu a během válečné hry se nepřemisťují.

Na válečných hrách se probírají některé epizody organizace a vedení operace. Jednotlivé epizody jsou odděleny tzv. operačními skoky. Některé situace je třeba rozehrát tak, aby účastníci se učili zpracovávat nejen účelné řešení (rozhodnutí), ale jeho zabezpečení, tj. uvedení svého rozhodnutí v život. Přitom rozehrávaná

situace musí naplňovat tak, aby cvičící byli nuceni průběžně hodnotit situaci a vyvozovat z ní správné závěry a postupná rozhodnutí. Tento způsob dovoluje získat návyky v nepřetržitosti velení vojskům v složitě a rychle se měnící situaci.

Velitelsko-štabní cvičení je jedním z důležitých druhů operační přípravy velitelů a štábů. Probíhá v terénu s pojiťky.

Cvičení řídí zpravidla nadřízený velitel. V případě, že je řídí velitel svazu, který cvičí, pak velitele cvičícího svazu hraje zástupce velitele.

Tato cvičení mohou být jedno nebo dvoustranná, jedno nebo víceúrovňová, se značkovými vojsky nebo bez nich. Účast všech druhů vojsk a služeb na cvičení zabezpečuje, že štáb může řešit prakticky všechny úkoly v podmínkách velmi zblížených bojovým (co do šife probíraných úkolů). Samozřejmě je účelnější, aby velitelsko-štabní cvičení byla dvoustranná a víceúrovňová a účastnili se jich všechny druhy vojsk a služeb, aby štáb mohl řešit operační situace v celém komplexu úkolů všech zainteresovaných složek. Proto je výhodné, aby velitelsko-štabní cvičení probíhala zároveň s vojskovými a odbornými cvičeními pod stejným operačním zámyslem.

Takový rozsah cvičení dává možnost lépe ohodnotit úroveň přípravy velitelů a štábů a jejich praktickou schopnost velet (prověřit realnost všech propočtů štábu apod.). Na dvoustranném cvičení jsou velké možnosti prověřit a školit velitele a štáby v polních podmínkách na situacích, které musí konkrétně řešit každá ze stran.

Těmto cvičením se přikládá ve všech spojeneckých armádách velký význam. Pro některé štáby, které se nezúčastní operačně taktických cvičení s vojsky, jsou tato cvičení vyvrcholením jejich operační přípravy ve výcvikovém roce.

Operačně taktická cvičení s vojsky jsou nejvyšším druhem operační přípravy velitelů a štábů, zvláště probíhají-li s bojovou střelbou motostřeleckých a tankových vojsk, dělostřelectva a bombardováním letectva.

Na těchto cvičeních velitelé a štáby konkrétně řeší všechny otázky, spojené s přípravou operace, s bojovým použitím jednotlivých vojsk a služeb a musí zabezpečit nepřetržité velení vojskům v celém průběhu operace. Kromě toho cvičení dovoluje prověřit bojovou pohotovost nejen všech štábů, ale i vojsk (druhů vojsk a služeb).

V posledních letech se velký význam přikládá spojeneckým cvičením, která

jsou důležitým opatřením operační přípravy velitelského sboru spojeneckých armád. Dovolují sjednotit názory na základní otázky operačního umění, zdokonalit součinnost mezi spojeneckými vojsky a upevnit velení jak národním, tak i koaličním uskupením vojsk.

Na těchto cvičeních jsou probírány všechny důležité otázky velení vojskům, jako např. různé varianty současného nebo postupného přechodu svazů a svazků do zvýšené a úplné bojové pohotovosti, průběh mobilizačních opatření a operačního rozvinutí v omezených časových lhůtách, probrání optimálních variant přihraničního sražení s postupným přechodem k rozhodné činnosti v podmínkách použití konvenčních nebo jaderných zbraní.

Vyjmenovali jsme hlavní způsoby operační přípravy velitelů a štábů, používané ve všech spojeneckých armádách. Využití celého komplexu těchto učebních opatření zákonitě zvyšuje úroveň vojenských teoretických znalostí generálů a důstojníků a též jejich praktické návyky v organizaci bojové činnosti a velení vojskům v soudobé operaci.

Jaké další směry vidíme při zvyšování úrovně operační přípravy velitelů a štábů?

Předně je to diferencovaný přístup v plánování operační přípravy, vyplývající ze skutečných potřeb přípravy generálů a důstojníků k plnění úkolů podle jejich funkčních povinností. Velitelé svazů a svazků by měli mít možnost (při dodržení stanovených norem) rozhodnout jaká opatření (návčiků, cvičení apod.) jsou nutná a jaké téma je třeba probrat. Tím se může zvýšit účinnost těchto opatření a přispět ke skutečnému zvýšení úrovně operační (taktické) přípravy.

Za druhé je to polní výcvik štábů. Tento požadavek vyplývá z toho, že operační štáby budou za války pracovat ve velmi těžkých a složitých podmínkách. Velká dynamika bojové činnosti nutí krajně omezovat čas na přípravu podkladů veliteli pro přijetí rozhodnutí a při stanovení úkolů vojskům je třeba velké operativnosti v práci štábů. Velitelé a štáby budou velet a pracovat i za přesunu a nebo za krátkých zastávek. Časté přemísťování velitelských stanovišť nutí příslušníky štábů a zabezpečujících jednotek získat tvrdé návyky v rychlém rozvíjení, svinování a přemísťování. Proto schopnost velet závisí v mnohém na získaných návycích dlouhodobě pracovat v polních podmínkách.

Jaké požadavky klademe na polní výcvik štábů?

Předně získat schopnost rychle a organizovaně uvést sebe i vojska do vysoké bojové pohotovosti, udržovat stále spojení s vojsky i v nejsložitějších situacích, zabezpečit pevné velení vojskům a vést je k přesnému a včasnému splnění pověřených úkolů.

Druhým požadavkem je dosahnout sladěnosti v práci jednotlivých oddělení a štábu jako celku, která musí zabezpečovat vysokou profesionální přípravu každého důstojníka, aby mohl rychle a kvalitně řešit všechny problémy velení vojskům.

Mají-li štáby zabezpečit vysoce operativní, mobilní a pružné velení vojskům, musí hledat nové rychlejší cesty zpracování bojové dokumentace a včasného dovedení úkolů do vojsk. V mnohých štábech mají v tomto smyslu stanovené pořadí zpracování dokumentů podle jejich důležitosti a používají „EXPRES FORMY“ (i jiných forem), která dovoluje rychle zpracovat a předávat potřebná nařízení (informace). Bude výhodné používat této formy (upravené a prověřené) i při spojeneckých cvičeních.

Vysoké tempo útoku klade vysoké požadavky na pohyblivost štábů a přitom nepřetržitost velení vojskům. Proto štáby musí být vycvičeny rychle se svinovat, rozvíjet a přemísťovat a pevně velet i za přesunu.

Velmi důležitým požadavkem na polní výcvik štábů je zabezpečit vysokou odolnost velitelského stanoviště. To znamená nejen vyvést VS včas z pod úderu nepřítel, ale při rozmístění dovedně využívat ochranných vlastností terénu, ženijně vybudovat jednotlivá stanoviště, správně je maskovat, být schopen velet vojskům při omezeném počtu příslušníků štábu na základě široké zaměnitelnosti funkcí, znamená to též stálou pohotovost nižšího štábu převzít velení po zničeném VS.

Těmito otázkám je ve všech spojeneckých armádách věnována velká pozornost. Na cvičeních se procvičují různé varianty obnovení narušeného velení jako např. převzetí velení štábem divize za zničený štáb armády apod. K tomuto se včas tento štáb připravuje a školí. Ztráty štábu se mohou nahradit z počtu vyšších štábů, centrálních úřadů, akademií, učilišť apod.

Úroveň připravenosti štábů hodnotíme především podle jeho operativnosti ve velení vojskům a podle jeho schopnosti rychle rozvíjet, svinovat a přemísťovat VS při udržení nepřetržitého spojení s vojsky.

Za třetí zlepšováním metodiky operační přípravy. Přípravu každého cvičení musíme zahájit včas, zabezpečit dokona-

lou organizaci a nacházet efektivní metody výuky a plnění úkolů.

Příprava cvičení začíná již zpracováním kalendářního plánu. Správně sestavený kalendářní plán je zárukou dobré organizovanosti při zpracování materiálů ke cvičení. Zde můžeme s úspěchem použít metody síťového plánování. Tato metoda dovoluje názorně ukázat celý sled práce, závislost mezi jednotlivými prvky a na základě toho určit neoptimálnější způsob plnění jednotlivých úkolů.

Zvlášť pečlivě musíme zpracovat zámysl cvičení, který musí postihovat jak cíl cvičení, tak procvičení všech učebních otázek.

Reálně a přesně je třeba zpracovat operační úkoly cvičícím stranám, plán provedení cvičení a organizační nařízení.

Pro zdárný průběh cvičení má velký význam kvalitní příprava řídicí a rozhodčí služby. Zvlášť podrobně je třeba připravit koncové rozhodčí, aby byli schopni správně nahrávat situaci, dělat objektivní závěry a správně hodnotit činnost cvičících.

Nemalý význam má správná metodika cvičení, která by poučným způsobem vytvářela složité situace s kritickými momenty tak, aby cvičícím byly vytvořeny podmínky maximálně blízké reálné situaci v soudobé válce. Vojska protivníka je třeba rozehrát reálně — jde o silného protivníka, jehož bojová činnost je aktivní a cílevědomá.

Poučně je třeba rozehrát bojovou činnost tak, aby nutila cvičící samostatně myslet, projevovat iniciativu a smělost při přijímání rozhodnutí. Rozehra musí probíhat ve složité dynamické situaci bez usnadňování a zjednodušování.

Jednotlivé bojové situace je třeba rozehrát na základě rozhodnutí stran (cvičících), přitom však probrat všechny učební otázky. Řídicí cvičení musí upravovat ne-

dostatečně zdůvodněná rozhodnutí. Odpovídajícím narůstáním situace nutí cvičící k přijetí správného rozhodnutí. To je nutí hluboce analyzovat situaci a rozhodovat se na základě správných a reálných propočtů.

Reagovat rychle na rozhodnutí stran je složité. Je proto výhodné vytvořit zvláštní skupiny rozehry, které by byly schopny rychle zhodnotit rozhodnutí stran a zároveň připravit další nahrávky, které by odpovídaly dané situaci a cílům cvičení.

Rozehra bojové činnosti je poučnější, jestli operační čas se rovná astronomickému. Pak můžeme situaci nahrávat tak, aby narůstala postupně z hodiny na hodinu.

Na závěr cvičení je třeba zpracovat solidní rozbor. Řídicí cvičení musí v rozboru nejen hodnotit práci cvičících stran, ale též úkoly k dalšímu zvyšování úrovně operační přípravy generálů a důstojníků v dalším období.

Na závěr větších cvičení je třeba rozbor spojit s názornou ukázkou průběhu cvičení (film, náčrty, zámysl cvičení, rozhodnutí velitelů stran, zajímavé epizody bojové činnosti apod.).

Nemalý význam pro zvyšování operační přípravy má zavádění do štábů různých prostředků mechanizace a automatizace velení, které usnadňují a uspišují práci důstojníků štábu při sběru údajů a o situaci, při rychlých a přesných propočtech, pořizování nutné dokumentace a při předání úkolů vojskům.

Na spojeneckých cvičeních důležitý význam má překonávání jazykových potíží. Řešit tento problém můžeme výukou jazyků (společného jednotného jazyka — ruštiny), nebo zavedením společných typizovaných dokumentů jako např. „EXPRES FORMA“, které dovoluji dorozumět se bez tlumočnicka.